

Del Rosselló, encara el cant

Al començament d'estiu, vaig tenir l'oportunitat d'assistir, al poble rossellonès de Bages, a un festival de cançó en homenatge al cantautor Joan Pau Giné, mort d'accident el juny de l'any passat. La meua sorpresa va començar tot just haver entrat al teatre, ple de gom a gom. A l'escenari, un grup bigarrat de mainada, dirigit pels seus mestres, estava interpretant un repertori de cançons catalanes. Em cridà l'atenció l'actitud del públic (mitjana edat), que seguia amb molt d'interès cada peça.

Una pancarta presidia l'acte: *Adiu, ça va*, títol del primer elapé que havia enregistrat Joan Pau Giné.

Després de la mainada, intervingueren diversos cantautors i grups musicals. Segona sorpresa: l'alta qualitat interpretativa. Tercera: la joventut de molts d'ells, al costat de la maduresa dels altres. Quarta: eren molts. Els més consagrats (Teresa Rebull, Jordi Barre, Pere Figueres, que als anys setanta havia format el grup Guillem de Cabestany), colze a colze amb els més joves.

Coneixíem, els «catalans del sud», la Nova Cançó rossellonesa? A part dels esmentats, la de Martina Figueres, Joaquina Esteve, Gisela Bellsolà, Caterina

El primer elapé de Joan Pau Giné contenia dotze cançons exclusivament en català.

Carbonell, Toni Montané, Albert Bueno, Gerard Jacquet, Joan Pere Le Bihan, Maria Andrea, Maurici Auzeville, Maties Mazarico? Coneixíem els grups Crescendo, L'Agram, Llevant de Taula, Le quattor Elsia? Tots ells eren allà, junts per primera vegada.

A mesura que avançava el recital i se succeïen les cançons (dues per intèrpret o grup) sentia una mena de calfred. Era el ressò de Jacques Brel, de Georges Brassens, de la primera Guillermina Motta, d'aquells Setze Judges... Crítica, ironia, vitalisme, afirmació de la identitat, inconformisme. Catorze cantautors i quatre grups corals proclamaven la seva voluntat de preservar els orígens, de retrobar el sentit de poble... a poc més de vint quilòmetres de la Jonquera, camí d'Elna. Vaig sentir una irreprimible vergonya. A Bages,

sense cap suport institucional, en un medi fortament amarat de la llengua i la cultura francesa, sense cap mena de reconeixement oficial, hi eren activament presents prop de vint (!) representants de la Nova Cançó a la Catalunya Nord, homenatjant l'amic desaparegut. Però, ¿qui era Joan Pau Giné, la memòria del qual havia pogut convocar un acte com aquell?

Nascut el 1947 a Bages, de mare rossellonesa i pare tarragoní, s'interessà ben aviat per l'anomenada «cançó de protesta» de Georges Brassens (sobre el qual havia de pronunciar una conferència), Léo Ferré i Jacques Brel (de qui traduirà i enregistrarà la cançó *Le plat pays*). El 1966, fundà el *Théâtre des Aspès* amb un grup d'amics de Bages i Perpinyà. Paral·lelament, s'incorporà al grup Guillem de Cabestany, primera plasmació de la Nova Cançó al nord de l'Albera. Estudià psicologia i llengües modernes a Lió i Montpeller.

El 1976 participa, amb Francesc Pi de la Serra, en un recital al Palau de Congressos de Perpinyà. La premsa francesa comença a fer-se'n ressò. El 1977 organitza el Primer Festival de Cultura Catalana, a Bages. Eren els anys d'efervescència. Pels plàtans de les carreteres nord-catalanes apareixen cartells i pintades de «Volem viure al país». Els pobles rossellonesos aprenen i fan seves les cançons més celebrades de Joan Pau Giné: *Adam*, *El cuc*, *Adiu ça va*, *Bages*. Hi ha un desvetllament de la catalanitat al nord de l'Albera. És el moment en què

Joan Pau Giné: compromís social i compromís lingüístic.

alguns partits de l'esquerra francesa comencen a considerar el fenomen. La secció departamental del Partit Comunista fa un manifest «pour la culture et la langue catalanes». El 1978 surt el primer elapé de Joan Pau Giné: *Adiu ça va*, amb dotze cançons exclusivament en català. Dos anys més tard, publica, com a coautor, uns llibrets d'iniciació a la llengua pensats per als nens rossellonesos: *Els llibrets d'en Titella*, amb unes cassettes de suport. Mentrestant, organitza festivals de cançó a Marquixanes, Elna...

El 1984 surt el seu elapé *Bona nit, cargol*. Es trasllada a París, on exerceix com a mestre en un centre de formació professional. Des d'allà, col·labora amb Ràdio Arrels i també amb l'editorial El Trabucaire, de Robert Avril. El juny de 1993, de retorn a París, troba la mort en un accident. Jaume Queralt, en una recent monografia que li ha dedicat, destaca l'esforç per ajuntar dues militàncies que per a ell eren només una: la del seu compromís social i la del seu compromís lingüístic i cultural. Potser per aquesta bipolaritat el

festival d'homenatge a la seva memòria, a Bages, un any després de la seva mort, tingué un enorme ressò popular. Prop de quatre-centes persones –no pas vingudes de Barcelona– constituïen

quelcom més que un homenatge. Eren també un motiu d'esperança i un toc d'atenció: a la mateixa administració francesa (s'estan donant alguns símptomes de canvi de sentit), però també als qui, des de la grisa conformitat amb l'*statu quo* remetem el problema (n'hi ha, de problema?) a les institucions nostrades, que, de tant en tant, ens recorden, a tota plana, que anirem endavant.

Joan Pau Giné havia optat per reivindicar la parla rossellonesa. Per a ell era absolutament prioritari connectar amb la seva gent, assumint-ne la realitat contradictòria. «Fruit del poble –havia escrit Renat Barbara a *L'Indépendant*– canta com ell i per a ell». Activista i polivalent, Joan Pau Giné tipificava el que ha estat i és encara la lluita desigual dels qui a la Catalunya Nord creuen encara possible salvaguardar la llengua. Una crua interpel·lació als qui anem tirant a l'altra banda de l'Albera. La militància gratuïta –«te'n recordes?»– enfront la professionalització de no pas pocs i la passivitat de la resta, cada cop més escèptica.

JORDI PLA